

Κέντρο Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης Λεμεσού
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου – Σχολή Επιστημών

Απαιτήσεις εκπαίδευσης στην Αθλητιατρική στην Ευρώπη: Πορίσματα Πολυεπαγγελματικής Κοινής Επιτροπής (MJC) για την Αθλητιατρική της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ειδικών Ιατρών

N. K. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η Αθλητιατρική δεν είναι αναγνωρισμένη ως ξεχωριστή ειδικότητα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε από την Ένωση Ευρωπαίων Ειδικών Ιατρών (UEMS) για να μπορεί να λειτουργήσει ξεχωριστό Τμήμα (Section), διότι δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί ως ανεξάρτητη ειδικότητα στο ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον, των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹. Παρ' όλα αυτά, η σπουδαιότητα και σημασία της σήμερα αναγνωρίζεται σε διεθνές επίπεδο. Γι' αυτό το λόγο το Συμβούλιο της UEMS αποφάσισε τον Οκτώβριο 2005 στο Μόναχο να δημιουργήσει μια Πολυεπαγγελματική Κοινή Επιτροπή για την Αθλητιατρική (multidisciplinary Joint Committee: MJC) η οποία να ασχοληθεί με τις αρμοδιότητες και το πεδίο δραστηριοτήτων της Αθλητιατρικής². Η Κοινή αυτή Επιτροπή (MJC) για την Αθλητιατρική είναι ανοικτή για όλα τα Τμήματα Ειδικών Ειδικοτήτων της UEMS που επιθυμούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις και λειτουργία της, καθώς επίσης και για την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Αθλητιατρικών Οργανώσεων (European Federation of Sports Medicine Associations: EFSMA). Άρχισε να λειτουργεί το Φεβρουάριο του 2006. Τα Τμήματα «Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης» και «Πνευμονολογίας» της UEMS είναι τα πρώτα που έχουν δείξει ενεργό ενδιαφέρον και συμμετέχουν με εκπροσώπους τους στην UEMS MJC για την Αθλητιατρική. Το πρώτο μέλημα αυτής της Επιτροπής (MJC) ήταν να καθορίσει τις απαιτήσεις για εκπαίδευση στην Αθλητιατρική. Λήφθηκαν υπ' όψη έγγραφα όπως «η Δήλωση Πολιτικής της UEMS για μεταπτυχιακές διευθετήσεις» (the policy statement for postgraduate placements)³ και «τα σφαιρικά κριτήρια για ποιοτική βελτίωση της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας για την Ιατρική Εκπαίδευση» (the Global standards for quality improvement in PGT of the World Federation on Medical Education: WFME)⁴. Το Συμβούλιο της UEMS στη συνεδρία του στη Μπρατισλάβα τον Οκτώβριο του 2007 ενέκρινε τις απαιτήσεις που καθόρισε η Κοινή Επιτροπή (MJC) για την Αθλητιατρική⁵. Η παρούσα εργασία στοχεύει να επεξηγήσει τις διάφορες απαιτήσεις για την αθλητιατρική εκπαίδευση που αφορούν: τους γενικούς κανόνες για την παρακολούθηση, αξιολόγηση και ποιότητα της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης, τους γενικούς κανόνες εκπαίδευσης στην αθλητιατρική και το μίνιμουμ εκπαιδευτικό πρόγραμμα, τον ορισμό και τους σκοπούς της Αθλητιατρικής, τις βασικές εκπαιδευτικές απαιτήσεις για την εγγραφή σε εκπαιδευτικά προγράμματα, τα κριτήρια αξιολόγησης των Ιδρυμάτων που προσφέρουν αθλητιατρική εκπαίδευση και τα κριτήρια έγκρισης των εκπαιδευτών αθλητιατρικής.

Κύριο μέρος

Η Χάρτα για την εκπαίδευση των ειδικών ιατρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της UEMS τον Οκτώβριο του 1993⁶. Η Χάρτα αυτή περιλαμβάνει έξι Κεφάλαια: Το Κεφάλαιο 1 αναφέρεται στα Εθνικά Ιατρικά Σώματα, το Κεφάλαιο 2 αναφέρεται στους γενικούς κανόνες εκπαίδευσης των ειδικών ιατρών, το Κεφάλαιο 3 αναφέρεται στις απαιτήσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το Κεφάλαιο 4 αναφέρεται στις απαιτήσεις για τον επικεφαλής της εκπαίδευσης, το Κεφάλαιο 5 αναφέρεται στις απαιτήσεις για τους εκπαιδευόμενους και το Κεφάλαιο 6 αναφέρεται στις απαιτήσεις για εκπαίδευση σε κάθε ειδικότητα. Αυτό το έκτο Κεφάλαιο πρέπει να συμπληρωθεί από το αρμόδιο Τμήμα Ειδικότητας της UEMS ή από τη σχετική Πολυεπαγγελματική Κοινή Επιτροπή (MJC). Μετά από την απόφαση του Συμβουλίου της UEMS τον Οκτώβριο του 2007, το ακόλουθο κείμενο αποτελεί το επίσημο τμήμα του Κεφαλαίου 6 για την Αθλητιατρική⁷.

«Απαιτήσεις για την Αθλητιατρική»:

ΑΡΘΡΟ 1: ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:

1.1 Η κεντρική Αρχή παρακολούθησης για την εφαρμογή της Αθλητιατρικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι η Πολυεπαγγελματική Κοινή Επιτροπή της UEMS για την Αθλητιατρική (UEMS MJC on Sports Medicine), η οποία δημιουργήθηκε από τα μέλη των Τμημάτων Ειδικοτήτων της UEMS και εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Αθλητιατρικών Οργανώσεων (European Federation of Sports Medicine Associations: EFSMA).

ΑΡΘΡΟ 2: ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗ:

2.1 Οι υποψήφιοι για εκπαίδευση στην Αθλητιατρική πρέπει να έχουν συμπληρώσει την εκπαίδευσή

τους στην Ιατρική και πρέπει να έχουν αναγνωρισθεί και εγγραφεί σε μητρώο ιατρών σε μια από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Η μίνιμουμ χρονική περίοδος εκπαίδευσης θα είναι τέσσερα χρόνια.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗΣ:

Η Αθλητιατρική είναι μια πολυεπαγγελματική κλινική και ακαδημαϊκή ειδικότητα της ιατρικής (και υποειδικότητα σε ορισμένες χώρες) που ασχολείται με την προαγωγή της υγείας του γενικού πληθυσμού προβάλλοντας ένα φυσικά ενεργό τρόπο ζωής και με τη διάγνωση, θεραπεία, πρόληψη και αποκατάσταση μετά από κακώσεις ή παθήσεις λόγω συμμετοχής σε φυσικές δραστηριότητες, ασκήσεις και αθλήματα σε όλα τα επίπεδα.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗΣ:

Η Αθλητιατρική γενικά ορίζεται και αναγνωρίζεται όχι μόνο για την αποκλειστική φροντίδα των ελίτ αθλητών. Κυρίως εστιάζεται στα ακόλουθα:

Πρόληψη χρόνιων παθήσεων που οφείλονται στην καθιστική ζωή, ενός τομέα αυξανόμενου ενδιαφέροντος, που μπορεί να υπηρετηθεί κατά ένα μέρος από ειδικούς στην Αθλητιατρική.

Εργαστηριακό έλεγχο και εξέταση πριν από την άσκηση και συμμετοχή σε αγώνα που αποτελεί μια ακόμα σημαντική υπευθυνότητα.

Τη χρήση συμπληρωματικών της διατροφής ουσιών, φαρμακολογικών ουσιών, τον έλεγχο «doping» και τη ταυτοποίηση γονιδίων με τις δυσκολίες που προκύπτουν από ηθικο-νομικής πλευράς και από πλευράς υγείας.

Σε ειδικά ιατρικά θέματα σχετικά με διεθνείς αθλητικές συναντήσεις, όπως τις επιδράσεις του ταξιδιού και τον εγκλιματισμό.

Έρευνα στη βασική επιστήμη και εκτεταμένη κλινική έρευνα σε αθλητιατρικές εγκαταστάσεις μέσω του πλάσιου πολλών και διαφόρων άλλων ειδικοτήτων.

Η αυξημένη προσοχή των Μ.Μ.Ε. και οι σημαντικές οικονομικές και πολιτικές επιδράσεις στους διεθνείς αγώνες δημιουργούν μια ατμόσφαιρα όπου επαγγελματίες και αθλητισμός συναντώνται, όχι πάντα για το συμφέρον των αγωνιζόμενων αθλητών. Σαν αποτέλεσμα, η Αθλητιατρική μπορεί να περικλείει μια σειρά πεδίων άλλων ειδικοτήτων όπως από την παθολογία, τη φυσιολογία της άσκησης, την καρδιολογία, την ορθοπαιδική & τραυματιολογία, τη φυσική ιατρική και αποκατάσταση κλπ.

Η Αθλητιατρική είναι μια πολυεπαγγελματική ειδικότητα, που αξιοποιεί ομάδες αποτελούμενες από ιατρούς, γυμναστές, φυσιοθεραπευτές, προπονητές, εργοφυσιολόγους, διαιτολόγους, ψυχολόγους, αθλητές και επιστήμονες άλλων ειδικοτήτων. Παράλληλα με την κλινική του ειδικότητα, ο αθλητίατρος πρέπει να θεωρείται ο υπεύθυνος της πολυεπαγγελματικής αθλητιατρικής ομάδας, συντονίζοντας τον άμεσο προγραμματισμό των δραστηριοτήτων υγείας του αθλητή, που έχουν σχέση με την υγεία του.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

Η ακόλουθη σειρά σπουδών στην Αθλητιατρική απαιτείται μετά την λήψη του διπλώματος Ιατρικής:

Η πιο μικρή σειρά σπουδών επιβλεπόμενης ειδικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι 4 χρόνια:

12 μήνες μίνιμουμ Παθολογίας με ειδική έμφαση σε καρδιολογικά προβλήματα, επείγουσα ιατρική και κλινική διαιτολογία

6-12 μήνες Ορθοπαιδικής και Τραυματιολογίας

6-12 μήνες Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης

12-24 μήνες σε αναγνωρισμένα Αθλητιατρικά Κέντρα, συμπεριλαμβανομένης θεωρητικής και κλινικής πρακτικής εκπαίδευσης και εμπειρίας ως ιατρός ομάδας.

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

Η εκπαίδευση εξειδίκευσης πρέπει να γίνεται σε Ακαδημαϊκά και Κλινικά Ιδρύματα αναγνωρισμένα από το κράτος-μέλος και/ή από διεθνή φορέα, κατά προτίμηση συνδεδεμένα με ένα Πανεπιστήμιο ή μια Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή. Απαιτείται ένα τοπικό δίκτυο συναφών ειδικοτήτων και σχετικών τεχνικών μέσων και ανθρώπινου δυναμικού, εκτός εάν όλες οι ειδικότητες φιλοξενούνται μέσα στο ίδιο Ίδρυμα.

2.3 Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προετοιμάζει τον εκπαιδευόμενο να ασκήσει στη συνέχεια την Αθλητιατρική.

ΑΡΘΡΟ 3: ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ:

3.1 Τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα πρέπει να λαμβάνουν επίσημη αναγνώριση από τους Εθνικούς Φορείς που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση στην Αθλητιατρική.

Το UEMS MJC για την Αθλητιατρική θα προμηθεύεται και τηρεί κατάλογο εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που θα εκδίδεται από τους υπεύθυνους Εθνικούς Φορείς. Αν αυτά τα Ιδρύματα πληρούν τις απαιτήσεις που καθορίζονται από την "MJC", θα θεωρούνται ότι λειτουργούν σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Φορέα για την εκπαίδευση στην Αθλητιατρική.

3.2 Τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα πρέπει κατά προτίμηση να λειτουργούν μέσα σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία ή άλλα μεγάλα περιφερειακά νοσοκομεία με ικανοποιητικές υποστηρικτικές υπηρεσίες για να παρέχουν ένα αποδεκτό επίπεδο εκπαίδευσης. Αυτό περιλαμβάνει την ύπαρξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε άλλες ειδικότητες μέσα στο νοσοκομείο. Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα για άμεσες πολυεπαγγελματικές συσκέψεις με άλλες ειδικότητες. Το Ίδρυμα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε επιστημονικό υλικό (βιβλιοθήκη κλπ). Ενίστο, περίοδοι εκπαίδευσης μπορεί να γίνονται σε εγκεκριμένες κλινικές μονο-ειδικότητας, Ιδρύματα για Αθλητικές Επιστήμες και Επιστήμες Αγωγής.

3.3 Το Αθλητιατρικό Εκπαιδευτικό Κέντρο θα οργανώνει πρόγραμμα για ποιοτική διαχείριση της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης.

3.4 Το κύριο Αθλητιατρικό Εκπαιδευτικό Κέντρο θα πρέπει να πληρεί τα εθνικά κριτήρια και να έχει τον ακόλουθο μίνιμουμ αποδεκτό εξοπλισμό:

(α) Πλήρως εξοπλισμένο τμήμα εξωτερικών ασθενών για εξετάσεις αθλητών και ασθενών περιλαμβανομένων και επειγόντων περιστατικών. Ο εξοπλισμός πρέπει να είναι κατάλληλος για διαγνωστικές και θεραπευτικές διαδικασίες.

(β) Κλινική πτέρυγα εσωτερικών ασθενών και εξοπλισμό ημερήσιας φροντίδας για διαγνωστικές, θεραπευτικές και προπονητικές διαδικασίες.

(γ) Αίθουσα συνεδριάσεων για συσκέψεις και συμβουλευτικές συνεδρίες.

3.5 Σε χώρες που αναπτύσσουν την ειδικότητα μπορούν να υπάρξουν μεταβατικές διευθετήσεις.

ΑΡΘΡΟ 4: ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗΣ:

4.1 Ο/Η επικεφαλής της εκπαίδευσης πρέπει να ασκεί την Αθλητιατρική τουλάχιστον για 5 χρόνια πριν το διορισμό του/της. Πρέπει να έχει ικανοποιητικά προσόντα με ενδιαφέρον στην εκπαίδευση και να είναι εγκεκριμένος/η από τον Εθνικό Εκπαιδευτικό Φορέα. Πρέπει να έχει εμπειρία στην έρευνα και μεταπτυχιακή εκπαίδευση. Πρέπει να υπάρχει επίσης προσωπικό ειδικών με ικανοποιητικά προσόντα που θα εμπλέκεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και που θα εξασφαλίζει ότι θα καλύπτεται το πλήρες εύρος της Αθλητιατρικής.

4.2 Ο/Η επικεφαλής της εκπαίδευσης θα είναι υπεύθυνος/η για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα κάθε ειδικευομένου/ης σε συμφωνία με τις εθνικούς κανονισμούς και τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Φορέα για εκπαιδευτικά προγράμματα στην Αθλητιατρική.

4.3 Το εκπαιδευτικό προσωπικό πρέπει να είναι ικανοποιητικό σε αριθμό και σε αναλογία με τον αριθμό ειδικευομένων στο πρόγραμμα, σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις, για να εξασφαλίζεται επαρκής επίβλεψη του ειδικευομένου στο πρόγραμμα.

4.4 Σε χώρες που αναπτύσσουν την ειδικότητα, μπορεί να υπάρξουν μεταβατικές διευθετήσεις.

Επίλογος

Η Κοινή Επιτροπή της UEMS (MJC) για την Αθλητιατρική εργάζεται τώρα στον καθορισμό του βασικού αναλυτικού εκπαιδευτικού προγράμματος της Αθλητιατρικής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Το εισηγητικό κείμενο είναι έτοιμο να κυκλοφορήσει σε όλα τα Τμήματα Ειδικοτήτων της UEMS για τη συλλογή σχολίων σε όλα εκείνα τα Τμήματα Ειδικοτήτων που έχουν ενδιαφέρον για την αθλητιατρική εκπαίδευση.

ABSTRACT

“Requirements for Sports Medicine Training in Europe: Conclusions of the UEMS Multidisciplinary Joint committee on Sports Medicine”

N. CHRISTODOULOU

Sports Medicine (SM) is not recognized as a separate specialty in Europe, nor by the UEMS to

create a Section, since it is not recognized as an independent specialty in at least one third (1/3) of the EU States. Nevertheless, its significance today is recognized worldwide. For this reason the Council of UEMS has decided, on October 2005 in Munich, to create a Multidisciplinary Joint Committee (MJC), to deal with the competences and the sphere of Sports Medicine activities. The MJC on Sports Medicine which is open to all the UEMS Sections wishing to participate, as well as to the European Federation of Sports Medicine Associations (EFSMA), started its operation on February 2006. The UEMS Section of Physical and Rehabilitation Medicine and the UEMS Section of Respiratory Medicine are the first Sections who have shown active interest and participate with delegates to the UEMS MJC on Sports Medicine. The first interest of this MJC was to define the training requirements for Sports Medicine. They were taken into account documents as the policy statement for postgraduate assessments and the Global standards for quality improvement in PGT of the World Federation on Medical Education (WFME). The UEMS Council validated the defined requirements at its meeting in Bratislava on October 2007 and included it in Chapter 6 of the Charter on training of Medical Specialists in the European Community. This work aims to explain in details the several training requirements having to do with: the general rules on monitoring, accreditation and quality of postgraduate training, the general aspects of training in Sports Medicine and its minimum curriculum, the definition of SM, the scope of SM, the basic educational requirements to enrol in training programmes, the criteria of accreditation for institutions offering Sports Medicine training and the criteria for Sports Medicine trainers.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. UEMS 2004/47 New Statutes, Article X: Specialist Sections & their European Boards, page 7. www.uems.net
2. UEMS 2005/47 Report of Board and Council Munich Meeting, page 10, October 2005.
3. UEMS 2006/19 Policy Statement on Post Graduate Training Assessments, www.uems.net
4. World Federation on Medical Education (WFME), Postgraduate Medical Education, WFME Global Standards for Quality Improvement Assessment of trainees, page 13.
5. UEMS 2007/13 Fact Sheet of Board and Council Bratislava, page 6, October 2007.
6. UEMS Charter on Training of Medical Specialists in the European Community, adopted by the UEMS Management Council, October 1993, www.uems.net
7. UEMS 2007/21, Chapter 6, Charter on training of Medical Specialists in the EU, Requirements for Sports Medicine, amended October 2007.

□